

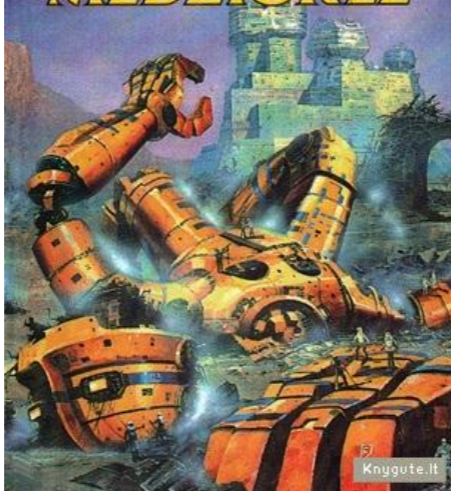
SF

Pasaulinės fantastikos Aukso fondas

16

Stanislaw Lem

SETAURO MEDŽIOKLĖ

Stanisław Lem

SETAURO MEDŽIOKLĖ

Mokslinis fantastinis romanas ir apysaka

- Dėmesio, dėmesio! Visus vyrus, galinčius valdyti ginklą, prašome nedelsiant atvykti į kosmodromo valdybą... Dabar jau aišku, kas perplovė aukštos įtampos liniją, o paskui užpuolė visureigį. Tai padarė Setauras, gigantiškas robotas, kurio korpusas padengtas storu titano šarvu. Reikia kuo skubiau likviduoti šį robotą-žudiką...

Iš lenkų kalbos vertė K. SKUDAVIČIUS Ž. SAMĖNAITĖ

Serija "Pasaulinės fantastikos Aukso fondas"

16 tomas. Serija įkurta 1990 m.

Stanisław Lem - POLOWANIE, NIEZWYCIĘŻONY

Warszawa, WMON, 1965

Viršelis dailininko Chriss'o Foss'o

Copyright © by Stanisław Lem, 1964

Vertimas į lietuvių kalbą © leidykla "Eridanas", 1994

Elektroninė versija © Knygute.lt, 2012

Turiny

SETAURO MEDŽIOKLĚ

NENUGALIMASIS

SETAURO MEDŽIOKLĖ

Navigatorius Pirksas išėjo iš kosmodromo valdybos piktas kaip velnias. Ir atsitik tu man taip! Armatorius neatsiuntė krovinio - neatsiuntė, ir tiek. Valdyboje niekas nieko nežinojo. Aišku, atėjo telegrama: "Vėiavimas 72 valandos, netesybos baudą pervedu į jūsų sąskaitą - Enstrandas". Ir daugiau nė žodelio. Prekybos atstovybės biure Pirksas taip pat nieko nepesė. Uostas buvo sausakimšas, ir valdyba nesutiko pasitenkinti vien bauda. Jam buvo pareikšta, jog prastova tai prastova, bet tegu verčiau navigatorius startuoja ir kyla į orbitą. Variklius galima išjungti, kuro nereikės eikvoti, palauksite ten tris dienas ir sugrįšite. Kodėl gi ne?

Tris dienas sukinėtis aplink Mėnulį vien dėl to, kad apvylė armatorius! Pirksas tiesiog nežinojo, ką jiems į tai atsakyti, bet laiku prisiminė kolektyvinę sutartį. Ir tik tada, kai jis kirtu koziriu - profsajungos nustatytomis kosmose praleisto laiko normomis, - kosmodromo valdybai teko nusileisti. Žinoma, Saulė šįmet aktyvi ir radiacijos dozės gana kenksmingos. Todėl reikėtų manevruoti, slėptis nuo Saulės už Mėnulio, žaisti gaudynes, o kas paskui mokėtų už išėikvotą kurą? Aišku, kad ne armato-

rius. Tada gal kosmodromo valdyba? O jūs žinote, kiek kainuoja visu pajėgumu paleisto septyniasdešimties milijonų kilovatų galingumo reaktoriaus dešimties minučių darbas?

Galų gale Pirksas gavo leidimą likti uoste, bet tik septyniasdešimt dviem valandoms plus keturios valandos prekių - daugybės įvairiausių smulkmenų - pakrovimui. Ir daugiau nė minutės. Tikra kiaulystė! Galima pagalvoti, kad jie daro jam paslaugą. Tarsi tai būtų jo, Pirkso, kaltė. O juk jis atvyko minutės tikslumu, nors skrido iš Marso toli gražu ne trumpiausiu maršrutu. Na, o jeigu armatorius...

Iš susijaudinimo Pirksas beveik užmiršo, kur esąs, ir taip stipriai spūstelėjo durų rankeną, kad pašoko iki lubų. Jis sutrikęs apsidairė, tačiau žmonių netoliese nebuvo. Tiesą sakant, visas Mėnulio Miestas atrodė kaip išmiręs. Maždaug už dviejų šimtų kilometrų į šiaurę, tarp Ipatijos ir Toričelio, prasidėjo dideli darbai. Inžinieriai ir technikai, kurių prieš mėnesį čia knibždėte knibždėjo, dabar buvo išvykę į Statybą. Grandiozinis JTO projektas "Mėnulis II" priviliojo ir daugybę žemiečių. "Šįkart bent kambarį gausiu be vargo", - tarė sau Pirksas, leisdamasis į paskutinį požeminio miesto aukštą. Plafonai skleidė šaltą dienos šviesą. Tačiau

švietė tik kas antras. Taupo energiją! Stumtelėjęs stiklines duris, navigatorius įžengė į nedidelę salę. Laisvų vietų buvo, kaipgi ne. Kiek tik nori. Palikęs savo lagaminėlį, labiau primenantį neseserą, pas viešbučio portjė, Pirksas ėmė nerimauti: ar Tindalas patikrins, kaip mechanikai nušlifavo centrinę tūtą? Juk ji dar Marse spjaudė ugnimi kaip viduramžių mitraljezė! Reikėtų pačiam patikrinti, bet labai jau nesinorėjo vėl kilti atgal į dvyliktą aukštą, juo lab kad visi tikriausiai jau bus išsiskirstę. Turbūt sėdi kosmodromo prekybiniame salone ir klausosi naujų muzikos įrašų. Pirksas žingsniauvo, pats nežinodamas kur. Viešbučio restoranas buvo tuščias, sakytum nedarbo, tačiau bare už prekystalio sėdėjo rudaplaukė mergina ir skaitė knygą. O gal snaudė, palinkusi virš jos? Merginos cigaretė, padėta ant marmurinės plokštės, buvo virtusi ilgu pelenų stulpeliu...

Pirksas atsisėdo prie staliuko ir nusistatė laikrodį pagal vietos laiką. Ir iš karto atėjo vakaras, dešimta valanda. O laive ką tik, vos prieš kelias minutes, buvo vidurdienis. Amžinas šuoliavimas per laiko juostas vargino jį taip pat, kaip ir pačioje pradžioje, kai jis dar tik mokėsi skraidyti. Pirksas suvalgė pietus, pavirtusius vakariene, ir užgėrė juos mineraliniu

vandeniu, beveik šiltesniu už sriubą. Liūdnas, mieguistas padavėjas - tikras lunatikas - pateikdamas sąskaitą apsiskaičiavo, tačiau ne savo naudai, o tai jau pavojingas simptomas. Pirksas patarė jam atostogas praleisti Žemeje, tyliai išėjo, stengdamasis nepažadinti užsnūdusios bufetininkės, ir paėmė iš portjė raktą. Tik pakilęs į reikiamą aukštą, jis žvilgtelėjo į skrituliuką su kambario numeriu ir gerokai nustebęs išvydęs skaičių 1173: jam pasirodė, kad šiame kambaryje jis jau kartą gyveno, dar tada, kai pirmąkart skrido į "kitą pusę". Atrakinęs duris įsitikino, kad kambarys arba iš naujo perstatytas, arba visai kitas. Ne, matyt, bus suklydęs - anas buvo erdvesnis. Pirksas pasuko visus jungiklius - prieblanda jam jau nusibodo, - dirstelėjo į spintą, ištraukė mažo rašomojo stalo stalčių, tačiau lagamino nekraustė, tik numetė ant lovos pižamą bei padėjo ant praustuvo dantų pastą ir šepetuką. Tada nusiplovė rankas. Vanduo, kaip ir reikėjo tikėtis, buvo pragariškai šaltas, keista, kad dar nesušalęs į ledą. Jis atsuko šilto vandens čiaupą: išvarvėjo keli lašai. Pirksas siektelėjo telefono, ketindamas paskambinti administratoriui, bet persigalvojo. Be abejo, tai skandalas. Įkurti Mėnulyje miestą sugebėjo, o pasirūpinti, kad

viešbutyje visada būtų šiltas vanduo, negali! Jis įsijungė radiją, kaip tik transliavusį vakarinę Mėnulio žinių laidą, bet klausėsi išsiblaškęs, paskendęs savo mintyse. Gal vertėtų pasiųsti armatoriui telegramą? Aišku, savo sąskaita. Tačiau tai neduotų jokios naudos. Romantiškieji kosmonautikos laikai seniai praėjo, dabar tu tik vežikas, priklausomas nuo tų, kurie krauna prekes į furgoną! Frachtas, draudimas, mokestis už stovėjimo aikštelę... Radijas kažką neaiškiai bambėjo. Pala, ką jis sako?.. Pirksas ištiesė ranką per lovą ir pasuko aparato rankenėlę. Kambarį pripildė malonus diktoriaus baritonas: "... tikriausiai Leonidų srauto likučiai. Meteoritai pramušė vieną gyvenamąjį sektorių, ir jis neteko hermetiškumo. Laimei, visi gyventojai tuo metu buvo išvykę į darbą. Kiti meteoritai didelės žalos nepadarė, išskyrus vieną, pramušusį sandėlių perdangas. Mūsų korespondentas pranešė, kad griūtis visiškai sunaikino šešis universalius automatus, skirtus darbams statybos teritorijoje. Taip pat buvo pažeista aukštos įtampos linija bei nutrauktas telefono ryšys, tačiau jį pavyko atkurti jau po trijų valandų. Kartojame svarbiausius pranešimus: šįryt įvyko Panafirikos kongreso atidarymas..."

Pirksas išjungė radijo imtuvą ir atsisėdo. Meteoritai? Kažkoks srautas? Tiesa, dabar Leonidų metas, tačiau prognozuotojai visada prišaukia nelaimę, kaip ir sinoptikai Žemėje... Statybos teritorija yra, berods, į šiaurę nuo miesto. Vis tik atmosfera lieka atmosfera: jos nebuvimas labai daug ką reiškia... Šeši automatai... šė tau kad nori! Gerai, kad bent žmonių aukų nėra. Ir vis dėlto kvailai išėjo - pramuštos perdangos! Taip, tam projektuotojui...

Pirksas pasijuto labai nusikamavęs. Laikas visiškai susipainiojo. Tarp Marso ir Žemės jiems iškrito antradienis, ir po pirmadienio iš karto atėjo trečiadienis; be to, jie prarado ir dar vieną naktį. "Reikia išsimiegoti už ją ir dar atsargai", - tarė sau Pirksas, atsistojo ir nesąmoningai žingtelėjo link mažyčio vonios kambario, tačiau krūptelėjo, prisiminęs ledinį vandenį, apsisuko ir po minutės jau gulėjo patale. Viešbučio lova nė iš tolo neprilygo laivo gulalui! Pirksas automatiškai siektelėjo antklodės prisegimo diržų ir, neaptikęs jų, nusišaipė mintyse - jis visai užmiršo, kad čia negresia netikėtas svorio išnykimas...

Tai buvo paskutinė navigatoriaus mintis. Pramerkęs akis, jis iš pradžių net nesuvokė, kur esąs - tamsu, nors į akį durk. "Tindalai!" -

vos nepašaukė Pirksas padėjėjo ir visai netikėtai prisiminė, kaip šis kartą apimtas siaubo iššoko iš kajutės vienomis pažaminėmis kelėmis ir proverbsmiu riktelėjo budėtojui: "Bičiuli! Maldauju, pasakyk, kuo aš vardu?!" Vargšelis kvaištelėjo, nes susigalvojęs kažkokią skrandžio ligą, vienas išmaukė visą butelį romo.

Tokiu aplinkiniu keliu Pirkso mintys grįžo į tikrovę. Jis atsikėlė, įsijungė šviesą ir vonioje palindo po dušu. Prisiminęs, kad vakar bėgo tik šaltas vanduo, iš pradžių paleido tik plonytę srovelę. Vanduo buvo drungnas. Pirksas atsiduso, nes svajojo apie karštą vonią, tačiau po akimirkos jau linksmi niūniavo po plakančiomis veidą čiurkšlėmis.

Jam pradėjus vilktis marškinius, netikėtai bosu prakalbo garsiakalbis - Pirksas net nežinojo, kad kambaryje įtaisytas toks aparatas:

- Dėmesio, dėmesio! Svarbus pranešimas: visus vyrus, galinčius valdyti ginklą, prašome nedelsiant atvykti į kosmodromo valdybą, 318-ą kabinetą, pas kapitoną inžinierių Aganiana. Kartoju. Dėmesio, dėmesio...

Pirksas taip nustebo, kad minutei net sustingo su marškiniais rankose, užsimovęs vien kojines. Kas tai? Balandžio pirmosios pokštas?

Galbūt jis dar miega? Paskubomis vilkdama-
sis marškinius, navigatorius mostelėjo ranko-
mis ir taip skaudžiai užsigavo į stalo kraštą,
kad visas net nutirpo. Ne, tai ne sapnas. Tai
kas tada? Užpuolimas? Į Mėnulį įsiveržė mar-
siečiai? Kvailystė. Šiaip ar taip, reikia eiti...

Maudamasis kelnes, Pirksas staiga pagalvo-
jo, kad kažkas panašaus ir turėjo atsitikti, jei-
gu jau jis čia. Matyt, toks jo likimas - nė žings-
nio be nuotykių.

Kai navigatorius išėjo iš kambario, laikrodis
rodė aštuonias. Jis ketino paklausti pirmo su-
tikto žmogaus, kas gi atsitiko, tačiau korido-
rius buvo tuščias, eskalatorius taip pat... Tarsi
visi gyventojai būtų jau mobilizuoti ir dabar
kovotų kažkur priešakinėje fronto linijoje...
Pirksas bėgte užbėgo laipteliais, nors eskala-
torius ir taip judėjo labai greitai - skubėjo tarsi
būgštaudamas, jog praras progą atlikti žyg-
darbį. Viršuje jis pastebėjo ryškiai apšviestą
stiklinį laikraščių kioską, puolė prie jo, tikė-
damasis pagaliau pasiklausti, kas gi čia įvyko,
tačiau kioskas buvo tuščias. Laikraščius par-
davinėjo automatas. Pirksas nusipirko cigare-
čių paketį bei laikraštį, kurį perskaitė nelėtin-
damas žingsnio, tačiau nerado nieko, išskyrus
pranešimą apie vakarykšti meteoritų lietų.

Galbūt aliarmas pakeltas dėl jo? Tačiau kam tada ginklai?.. Ne, žinoma. Navigatorius pasuko ilgu koridoriumi, vedančiu į valdybos patalpas, ir ten pagaliau pamatė žmones. Kažkas kaip tik žengė pro duris į 318-ą kabinetą, dar vienas žmogus skubėjo link jo iš priešingo koridoriaus galo.

"Dabar aš jau nieko nespėsiu sužinoti", - pagalvojo Pirksas, pasitaisė uniforminį švarką ir įėjo vidun. Tai buvo nedidelis trapecijos pavidalo kambarys su trimis langais, už kurių žėravo dirbtinis nemalonios įkaitinto gyvsidabrio spalvos Mėnulio peizažas. Šiauresniojoje kambario dalyje stovėjo du rašomieji stalai, o likusį plotą užėmė kėdės, matyt, suneštos paskubomis: beveik visos buvo skirtingos. Kambaryje susirinko keturiolika penkiolika žmonių, daugiausia vidutinio amžiaus vyrai ir keli jaunuoliai su kosminės navigacijos kursantų antsiuvais. Kiek atokiau sėdėjo pagyvenęs kapitonas. Kitos kėdės kol kas buvo tuščios.

Pirksas įsitaisė šalia kursanto, kuris tučtuojau pasipasakojo navigatoriui, jog jie atskrido vakar šešiese atlikti praktikos kitoje Mėnulio pusėje. Tačiau į jiems skirtą mažą mašiną, vadinamą Ublusa", tilpo tik trys žmonės, kitiems teko laukti savo eilės. Ir staiga šis iškvieti-

mas... Ar navigatorius negalėtų pasakyti, kas čia atsitiko? Bet navigatorius ir pats nieko nežinojo. Iš susirinkusiųjų veidų buvo nesunku atspėti, kad ir juos keistasis išskvietimas užklupo netikėtai. Visi jie atrodė atėję iš viešbučio. Kursantas, prisiminęs, jog privalo prisistatyti, atliko kelis gimnastikos pratimus ir vos neapvertė kėdės. Pirksas sugriebė kėdę už atkaltes.

Tą pačią akimirką atsidarė durys, ir į kambarį įėjo neaukštas juodaplaukis vyras žilstelėjusiais smilkiniais, iki mėlynumo išskustais skruostais, gauruotais antakiais ir mažomis, skvarbiomis akimis. Jis tylėdamas praėjo pro kėdes prie rašomojo stalo ir išvyniojo prie lubų prikabiną ritinį su 1:1000000 mastelio žemėlapiu; tada skiausčiu delnu pasitrynė mėsingą nosį ir be jokios įžangos pareiškė:

- Labas rytas! Aš esu Aganianas. Jungtinė Mėnulio I ir Mėnulio II vadovybė įgaliojo mane vadovauti Setauro nukenksminimo operacijai.

Susirinkusieji subruzdė, tačiau Pirksas vis dar nieko nesuprato. Jis net nežinojo, kas toks tas Setauras.

- Tie iš jūsų, kurie klausėsi radijo, žino, kad čia, - Aganianas parodė liniuote žemėlapyje į Ipatijos ir Alfraganuso kraterių apylinkes, -

vakar išskrito meteoritų lietus. Dabar mūsų ne-
domina meteoritų padaryta žala; tačiau vienas
iš jų, berods, pats didžiausias, pramušė sandė-
lių B7 ir R7 perdangas. Sandėlyje R7 buvo
saugoma Setaurų partija, atsiųsta iš Žemės
vos prieš keturias dienas. Per radiją pranešta,
kad visi Setaurai sunaikinti, tačiau tai netiesa.

Kursantas, sėdėjęs šalia Pirkso, klausėsi
skaisčiai paraudusiomis ausimis, net prasižio-
jęs, tarsi bijotų praleisti bent vieną žodį. Aga-
nianas kalbėjo toliau:

- Lubos griūdomos sutraiškė tik penkis robo-
tus. Šeštasis išliko sveikas. Tiksliau, buvo ap-
gadintas - mes taip manome, nes jis išsikapstė
iš po griuvėsių ir nuo tos akimirkos ėmė elgtis
kaip... kaip... - Aganianas nerado tinkamo žo-
džio ir tęsė toliau, neužbaigęs frazės: - Šie
sandėliai yra šalia siaurabėgio geležinkelio
atšakos, už penkių mylių nuo laikinosios laivų
nusileidimo aikštelės, Gelbėjimo darbai prasi-
dėjo iš karto po katastrofos. Sąšauka, turėjusi
nustatyti, ar po griuvėsiais neliko žmonių, tru-
ko apie valandą. Tuo tarpu buvo aptikta, kad
meteorito smūgis pramušė darbų kontrolės
sektorių, ir operacija užsitęsė iki vidurnak-
čio....